

més clàssics. Com a malnom es concep tan bé un adjectiu derivat en -ICIUS (com és de creure que ho sigui el NL pallarès) com un diminutiu en -INUS. Rebutjo, en canvi, tota relació —que algú imaginés— amb *Malgaulí*, nom peculiar d'alguns comtes d'Empúries (nom d'origen ignot, no investigat): no seria fàcil explicar *Malgaulí* com derivat de *mallol* o *Malholis*, però és evident que cap via no podria dur des d'aquell a aquest; i tampoc, ni rebuscant-ho, no es podria pensar, en cap avantpassat comú. I menys si fos encertat analitzar *Malgaulí* com *Mal gavellí* de *gavell* d'espigues > 'mal acompanyat' (potser contaminat per oc. ant. *gabei* «raillerie, vacarme» (PDPP). El que ja no és inconcebible és que el nom del joglar fos primitivament *Malgaulí(s)*, alterat després malignament en *malholis*, quan es donà a la beguda. Però això ja no podria atènyer fins al llogaret pallarès.

MALLORCA i MENORCA

Aplicant el principi que hem deixat assentat en les notes sobre *Alacant* i *Barcelona*, i que aplicarem igualment a *Tarragona* i *València*, als rius *Llobregat*, *Segre*, *Xúquer*, i a noms de categoria semblant —en aquest llibre, que és essencialment un diccionari etimològic i obra de lingüística, tractarem dels noms de les nostres illes només sumàriament; puix que llurs formes antigues són tan conegudes; i ens limitem a exposar fets de lingüística, que hom ha ignorat o tractat erròniament.

Com diguérem ja en *EntreDLI*, 47-48, i *Col.Prem.Salm.* 1974-1976, 164 (insistent-hi en *DECat.* v, 400b19-20), la forma *Mallorca* no pot ser una alteració merament catalana, d'un *Mayorca* més regular, o d'un *Majorca*, que és el que resultaria del ll. MAJORICA. Encara que una grafia *Mayorca* no és absolutament inoïda (Desclot, *NCl.* II, 112.3), és certament extraordinària, en extrem.

Tinguem o no el dret de dir única. Allò que antigament es troba, al més sovint, és la grafia *Mallorca*,¹ més encara que *Maylorca*, tant en els textos que confonen, com els que no confonen, els dos matisos consonàntics *ll / yl* (distingits, històricament, en l'estudi fonamental de *EntreDL.* I, 30-48). I avui en català es diu *majòrka* amb *l*. I així s'hi ha pronunciat, sempre —i en tot el domini lingüístic— no pas, ni mai, *majòrka* ni *majòrka*.

És una forma que presenta un problema molt seriós. Car en la forma llatina del nom no hi ha cap -L-, cap consonant lateral. Si de MAJORICA no n'hem fet *Majòrka* no pot ser (com s'ha dit alguna vegada) resultat d'una ultracorrecció de -j- (com si fos un dialectalisme del Nord-est!), car llavors trobaríem una pronúncia *majòrka*, que no sols no existeix ara,

en lloc, sinó que no ha existit mai (veg. la n.1).

És probable que això ja vingui del mossàrab mallorquí: bé podem dir, per exclusió, que és forçós, puix que no pot venir de l'àrab (que deia *Mayúrka*), ni del català estricte. Però sí del mossàrab: els NLL mallorquins mossàrabs, en efecte, presenten notablement *ʃ* i no pas -j-, encara que vinguin de -lj- (o -cl-, -gl-). P. ex. *Sóller*, que es remunta a una base pre-romana *SULIAR (V. l'art. del v. I, 261, ampliat, infra, s.v. *Sóller/Selva*). També en els mots residuals que han quedat del mossàrab, en l'ús mallorquí: *bejmari* VITULUS MARINUS (*DECat.*, s.v.), no pas *vey-mari* (que és mot estrictament mallorquí, car no hi ha focs a la costa del Principat). I és que no és gens sorprenent que fos *ʃ* el resultat en mossàrab, com ho és en aragonès, portuguès, occità etc.

És, doncs, del mossàrab mallorquí que la forma *Majorca*, amb -j-, passà directament al català. Sabem prou (sobretot des de les recerques i el llibre d'Àlvar Campaner) que Mallorca es mantingué independent dels moros fins després de l'a. 900 (sota el protectorat dels comtes d'Empúries), i aviat llavors R.Bg. III hi dugué les forces de Barcelona. No vingué, doncs, per intermedi de l'àrab, el qual havia rebut *mayurka* de boca dels mariners romans.

Però per què des de MAJORICA s'hauria passat a *Majorca* en català —o mossàrab (i no pas *Mayorka* o *Majòrka*)— ha restat fins ara un misteri per a tot lingüista i qualsevol estudiós crític de la llengua i la dialectologia.

I és que cal tenir present que les formes de toponímia hispànica adoptades pels romans han resultat ser llatinitzacions artificials, sovint desorientadores. Hem acabat per constatar que els ètimons LUCENTUM d'*Alacant*, FRUMENTARIA de *Formentera*, DIANIUM de *Dènia*, ILERDA de *Lleida*, i fins EBUSUS d'*Eivissa*, eren falsos: els uns del tot, els altres almenys en el detall de les formes, o en última instància. Que *Osca*, en definitiva, ve de l'ibèric *Bolscan*; que en realitat *Alacant* ve del pre-romà LEUKANTO-, bizantí *lefkánto* (junt amb PENNO-LEUKANTINO->*Benalcantil*); que *Dènia* ve de l'ibèric DINIU, no pas de DIANIUM; i *Lleida* d'una base ibèrica ILERSDA, a desgrat de la *Ilerda* de Cèsar i Pompeu.

És inevitable, doncs, la conjectura que sota la forma MAIORICA s'oculta un nom autòcton, un poc diferent, llatinitzat, com ja la féu Schmoll en el seu genial llibre *Die Sprachen der Vorkeltischen Indogermanen Hispaniens*. En la meua obra de 1976³ hi insistia, concretant-ho un poc més, i acabant amb els mots: «No sé si la forma pre-romana real i exacta de l'ètimon fou *MAGLORICA (o MALLO-) o MALIORICA, el que goso afirmar des d'ara és que no era la forma llatinitzada MAIORICA».

Tenim almenys un punt ferm per empernar-nos-hi en aquesta recerca de l'ignot. Tant els sufixos -ICA de